

1. Die gefundenen Intelligenzunterschiede zwischen griechischen Kindern aus sozial ungünstigen Verhältnissen und den sozial bevorzugten sind nicht so gross, wie es in anderen Ländern ersichtlich ist.

2. Die griechischen Kinder aus ärmeren Schichten zeigen trotz ihres Rückstandes im Vergleich zu den sozial bevorzugten, an sich betrachtet, eine normale Intelligenz. Bei ihnen verteilen sich, wie oben gesagt, die Intelligenzgrade beinahe symmetrisch nach der *Gauss'schen Kurve*.

ΙΣΤΟΡΙΑ. - Περικοπαί ἐξ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου, ἀναφερόμεναι εἰς πολιτικὰ γεγονότα τῶν ἐτῶν 1829 - 1834, ὑπὸ Δ. Σ. Μπαλάνου.

Ὁ κ. Μιχαὴλ Δ. Καλλιφρονᾶς φιλοφρόνως μοὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐξέτασιν 43 αὐτογράφων ἐπιστολῶν, ὧν εἶναι ἀκόχος, τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου († 1860)¹. Ἄπασαι αὗται αἱ ἐπιστολαί, γραφεῖσαι κατὰ τὰ ἔτη 1829 - 1834, ἀπευθύνονται πρὸς τὸν πάππον τοῦ κ. Μ. Καλλιφρονᾶ, τὸν Μιχαὴλ Καλλιφρονᾶν. Τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ἐν αἷς ὁ Φαρμακίδης ὑπογράφεται Θ. Φ. ἢ ἀπλῶς Φ. καὶ μόνον ἄπαξ ὀλογράφως, Θ. Φαρμακίδης, 28 ἐγράφησαν ἐξ Αἰγίνης, 13 ἐκ Ναυπλίου καὶ ἀνὰ μία ἐξ Ὑδρας καὶ Ἀθηνῶν. Ὁ Μ. Καλλιφρονᾶς εὕρισκετο τὸ 1829 εἰς Σαλαμίνα, τὸ 1832 εἰς Λεβάδειαν (ἦτο γραμματεὺς τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὕστερον παρὰ τῷ ἐκτάκτῳ διοικητῇ τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος) καὶ ἀπὸ τέλους 1832 ἐναλλάξ εἰς Ἀθήνας καὶ Ναύπλιον (ὅπου ἐπὶ τινα χρόνον τὸ 1834 διετέλεσε καὶ γραμματεὺς ἐν τῇ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματεία) ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1834 εὕρισκετο ἐν Ἀθήναις.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶναι κυρίως ἰδιωτικῆς φύσεως, ἐπειδὴ ὅμως περιέχουσι καὶ εἰδήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν φλεγιόντων τότε πολιτικῶν ζητημάτων καὶ μάλιστα τοῦ καθορισμοῦ τῶν Ἀθηνῶν ὡς πρωτεύουσῆς τοῦ κράτους, ἐνόμισα ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄνευ ἐνδιαφέροντος ἢ δημοσίευσίς τῶν περικοπῶν τούτων, ἐφόσον, ἂν μὴ ἄλλο, δείκνυται ἐξ αὐτῶν ἢ περὶ συγχρόνων γεγονότων ἀντίληψις ἀνδρὸς τῆς περιωπῆς τοῦ Φαρμακίδου.

Α'. ΣΧΕΣΕΙΣ ΦΑΡΜΑΚΙΔΟΥ ΠΡΟΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 10.5. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Τετράκις ἐζήτησα νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν Κυβερνήτην καὶ δὲν ἤξιώθη· τὸν ἔγραψα καὶ τὸν ἐνθύμισα τὴν πρὸς με ὑπόσχεσίν του, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ γράμμα μου ἔλαβα ἀπόκρισιν καὶ ἡ σιωπὴ του εἶναι βέβαια ἄρνησις καὶ ἀπορῶ πλέον τί νὰ κάμω».

2. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 5.6. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Ἐνεπιστεύθην γράμμα εἰς τινα νέον Κεφαλλῆνα, τὸν Κεφαλᾶν, εἰς Πάτρας· ἔγραφα ἐλευθέρως τὰ φρονήματά μου περὶ

¹ Ἴδε Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ, Θεόκλητος Φαρμακίδης, Ἀθήναι, 1933.

διαφόρων πραγμάτων τὸ γράμμα μου ἐπιάσθη καὶ ἡ Κυβέρνησις αἰτίαν ἐζητοῦσεν ἵσως νὰ με ἐνοχλήσῃ καὶ τὴν εὗρήκεν. Νὰ με βλάβῃ δὲν θέλει ἡμπορέσει· θέλει νὰ μ' ἐγκαλέσῃ εἰς τὸ κριτήριον· εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἀπολογηθῶ. . . . ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶναι βέβαιον τίποτε· ὑποπτεύομαι μόνον».

3. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 17.6. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Πρὸ 8 ἡμερῶν ἦλθεν εἰς ἐμὲ ὁ ἀστυνόμος καὶ μ' ἐπροσκάλεσεν εἰς τὸ δικαστήριον εἰς Πέτζας (= Σπέτσας) τοῦ ἔκαμα τὰς παρατηρήσεις μου εἰς τὴν ἄτακτον καὶ παράνομον πρόσκλησιν· ἔκτοτε δὲν μ' εἶπέ τις τίποτε».

4. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 19.6. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Σήμερον ἀναχωρῶ εἰς Πέτζας, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ δικαστηρίου».

5. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 1.4. 1832 ἐξ Ὑδρας: «Ἡ ἐπανάστασις αὕτη (κατὰ Καποδιστρίου) ἦτο ἀναγκαῖον κακόν· διότι χωρὶς αὐτῆς δὲν ἐγλυτώναμεν ἀπὸ τοῦ καταχθονίου καποδιστριακοῦ συστήματος. Ἴδου τώρα ἔλειψεν ὁ δεσπότης διαπαντός· ἡγεμῶν ἐδιωρίσθη, ἀνθηγεμῶν ἔρχεται ὀγλήγορα. Ὁ Αὐγούστουλος παρητήθη καὶ ἄκων, ἀναγκασθεὶς εἰς τοῦτο μετὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον εἰσβολὴν τῶν Ρουμελιωτῶν. Ἄν ὁ Καποδιστριας ἐννέα μῆνας μ' ἐβασάνισεν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἂν πέρυσι τὴν σήμερον μοι ἔδωκε τὸ διαβατήριον ἐξ Αἰγίνης, ἰδοὺ αὐτὸς δὲν ὑπάρχει, τὸ σύστημά του ἀνετράπη καὶ ὁ ἀδελφὸς αἰσχυρῶς ἐκηρυμίσθη καὶ φεύγει ἐκ τῆς ὑβρισμένης ἀδίκως Ἑλλάδος, συνοδευμένος ἀπὸ μυρίων καταρῶν καὶ ἀναθεματισμῶν. Εἰς τὴν θαυμάσιον ταύτην μεταβολὴν ἤμουν καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν πρώτων συνεργατῶν καὶ κατὰ τι ὁ πρῶτος. Ἴδου πῶς ἐκδικήθη τὸ μέρος μου».

Β'. — ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΑ ἙΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΟΡΙΑ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 25.2. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Νεώτερον οὐδὲν εἰμὴ ὅτι εἰς τὴν βουλὴν τῆς Γαλλίας γίνεται πολὺς λόγος περὶ ἐκτεταμένων ὀρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα περὶ Ἀττικῆς, ἡ ὁποία, ὡς φαίνεται, θέλει ἀνήκει εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἂν ὄχι ἄλλα μέρη τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος».

2. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 10.5. 1829 ἐξ Αἰγίνης: «Οἱ πρέσβεις (Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας) σήμερον ἢ αὔριον προσμένονται εἰς Μῆλον, ὅπου ὑπῆγε καὶ ὁ ἄγγλος πράκτωρ Δώκηνης καὶ ὑπάγουν κατ' εὐθειᾶν εἰς Κῶν/πολιν, εἰς διαπραγματεύσειν. Ἀλλὰ θέλουν κατορθώσει καὶ ταύτην τὴν φορὰν παρὰ τῷ σουλτάνῳ ὅ,τι κατώρθωσαν ἄλλοτε. Καὶ νομίζοντες ὅτι θέλουν εὐκολύνει τὰ πράγματα, μᾶς λύουν τὸν ἀποκλεισμόν καὶ μᾶς προβάλλουν ἀνακωχὴν ἐν ἔργῳ, καὶ μᾶς φοβερίζουν ἂν δὲν στέρξωμεν. Ἡ Κυβέρνησις ὁμῶς ἀπόφασιν ἔχει νὰ μὴ δεχθῆ ἀνακωχὴν, εἰμὴ μόνον ὅταν οἱ σύμμαχοι μεταχειρισθοῦν τὴν βίαν. Μίαν ἡμέραν προτίτερα ἂν δὲν παρεδίδοτο τὸ Μεσολόγγιον, ἤθελε λυθῆ ὁ ἀποκλεισμός καὶ προμηθευθῆ οἱ Τούρκοι· ὥστε τὸ ἐγλυτώσαμεν ἀπὸ τοῦ λύκου

τὸ στόμα· τώρα εἶναι ἐδικόν μας καὶ ἄς φωνάζουν ὅ,τι θέλουν οἱ Φράγκοι. Εἶθε νὰ ἔχωμεν γνῶσιν νὰ κινηθῶμεν προτιήτερα καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Εὐρύπιον· ἐπειδὴ ἤμπορούσαμε νὰ κατορθώσωμε καὶ ἐκεῖ τι καλὸν καὶ ἄς ἐφώναζαν ὅτι ἤθελαν. Πλὴν ὕστερινή μου γνῶσις νὰ σ' εἶχα πρῶτα. Εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Εὐρύπιον τώρα θερίζουν, καὶ εἰς μάτην πλέον ἢ πολιορκία».

3. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 13.8. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Ὁ Κάνιγγ ἀνεχώρησε τῇ 6^η τοῦ μηνὸς τούτου· ἀνεχώρησαν καὶ οἱ ὀροθέται εἰς τὸ ἔργον των. Ὁροθέτης Ἑλλήν διωρίσθη ὁ Ἰωάννης Στάϊκος».

Γ'. — ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΙΑΙ ΚΑΙ ΑΝΩΜΑΛΙΑΙ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 11.5. 1832 ἐκ Ναυπλίου : «Τὰ παρόντα δὲν εἶναι καλὰ διὰ τὴν πολυμέλειαν καὶ ἑτερογένειαν τῆς κυβερνήσεώς μας· ὅσα γίνονται, γίνονται κακὰ καὶ ψυχρά, κατὰ χάριν καὶ φατρίαν καὶ ἐγωπάθειαν. Τὰ μέλη τῆς διοικ. ἐπιτροπῆς τρώγονται ὡς σκύλοι καὶ διὰ τὸ παραμικρόν. Τί καλὸν προσμένεται ἐκ τῆς αὐτῆς συνθέσεως; δι' αὐτὴν τὴν πολυγωνμίαν, κακογνωμίαν καὶ ἀσυμφωνίαν κινδυνεύει ν' ἀνάψῃ εἰς Πάτρας ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ Τζαβέλας, ἐνωθεὶς μετὰ τῶν ἀτάκτων τακτικῶν τῆς φρουρᾶς, ἤρπασε τὸ φρούριον, διώρισεν ἀρχὰς ἄλλας παρὰ τὰς διωρισμένας καὶ κηρύττει ὅτι θέλει φυλάξει τὸ φρούριον μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἡγεμόνος. Διωρίσθησαν καὶ εἰς τὸ φρούριον ἐκεῖνο Γάλλοι καὶ ἐκίνησαν ἐκεῖσε· ἀλλ' ἂν ὁ Τζαβέλας δὲν τοὺς δεχθῆ, αὐτοὶ δὲν πολεμοῦν. Ἐν τοσοῦτῳ διωρίσθησαν στρατεύματα ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν. Ἰδοὺ κατάστασις».

2. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 22.6. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις εἶναι ἐν τῷ ἄρχεσθαι ἢ καὶ ἤρξατο, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι, κατὰ τὸ σύνηθες, διαιρέσεις καὶ διαφωνίαι μετὰξὺ τῶν πληρεξουσίων, ἀλλ' ἴσως προληφθῆ πᾶν κακὸν διὰ τῆς φρονίμου συνδρομῆς καὶ συμπράξεως τῶν φρονιμωτέρων. . . . Ἡ ἀγγελία (ὅτι τὸ περὶ ὀρίων ζήτημα ἀπεφασίσθη ἐν Κων/πόλει) δὲν ἤτον ἀληθὴς καὶ φαίνεται ἀντενέργεια ἐξωτερικὴ καὶ εἰς Κων/πολιν. Εἰς τὸ νὰ μὴ τελειόνωσι τὰ πράγματά μας ἐξωτερικῶς συντρέχομεν καὶ ἡμεῖς ἐσωτερικῶς διὰ τῶν διαιρέσεων καὶ διαφωνιῶν, διὰ τῶν ἐνόπλων ἀντιστάσεων καὶ ἀνταρσιῶν».

3. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 16.7. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Ἡ ἐθν. συνέλευσις ἔκαμεν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν της, τὴν Πέμπτην ἰδ' τοῦ μηνὸς τούτου εἰς τὴν Πρόνοιαν, ἔξωθεν τοῦ Ναυπλίου, ἐπειδὴ οἱ ἀντιπρόσβεις δὲν ἤθελον τὴν συγκρότησιν αὐτῆς ἐντὸς αὐτοῦ». Κατωτέρω εὐχεται νὰ ἔλθῃ ταχέως ὁ τοποτηρητῆς τοῦ ἡγεμόνος «ἄλλως εἶναι δύσκολα (τὰ πράγματα), καὶ ἂν μάλιστα δὲν γενῆ συμβιβασμός τις καὶ ἀνοιχθῆ ἐμφύλιος πόλεμος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἢ βόρειος ἀντενέργεια κάμνει τὸ πᾶν ἄνω κάτω διὰ καταράτων ἐθνικῶν ὀργάνων».

4. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 9. 8. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Ἡ συγκοινωνία εἶναι κατὰ δυστυχίαν κομμένη διὰ τὰς περιστάσεις, καὶ τὰ λεγόμενα ταχυδρομεῖα ἔπαυσαν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀσφαλείας. . . Ἀπέθανεν ὁ Ὑψηλάντης εἰς Ναύπλιον. Ἡ συνέλευσις θέλει ν' ἀντικαταστήσῃ ἄλλον· ζητεῖ τοῦτο καὶ ἡ κατηργημένη γερουσία. Ἴδου κατάστασις! Ἄν διορίσῃ ἄλλον ἢ συνέλευσις, οἱ ἀντιπρόσβεις κηρύξαντες παράνομον αὐτήν, δὲν θέλουν ἀναγνωρίσῃ τὴν πρᾶξίν τῆς. Ἄν διορίσῃ ἢ γερουσία, δὲν ἐγκρίνει τοῦτο ἢ συνέλευσις, ἀφοῦ ἀπαξ κατήργησεν ἐκείνην. Ὅποια ἀηδία! ὅποια κατασχύνη! . . . Ὁ Κάνιγγ, φθάσας εἰς Ναύπλιον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ὀροθέτην Τοῦρκον, συμβουλεύει τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ἀναβολὴν ἐν ταύτῳ τῆς συνελεύσεως μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς ἀντιβασιλικῆς ἐπιτροπῆς. Ἄλλ' ἀκούουν οἱ ἐμπαθεῖς καὶ παράφοροι καὶ παράφρονες; Ὅστις τολμήσῃ νὰ προβάλλῃ ἐπὶ συνελεύσεως γνώμην ἄλλην παρὰ τὴν ὁποίαν θέλουν οἱ παράφοροι κηρύττεται αὐλικός, προδότης καὶ κινδυνεύει. Ὡστε ἡ ἐνεστῶσα συνέλευσις δὲν κινεῖται φρονιμώτερον τῶν προηγουμένων. Εἶθε νὰ ἔλθῃ μίαν ὥραν ἀρχήτερα ἢ ἀντιβασιλικὴ ἐπιτροπὴ!».

5. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 11. 8. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Τὰ πράγματά μας ποτὲ δὲν εὐρίσκοντο εἰς τόσον κακὴν κατάστασιν ὅσον τώρα· ἄνω κάτω εὐρισκόμεθα· ἠλπίζετο συμβιβασμός· ἀλλ' ἰδιοτελεῖς καὶ ἄλλοι παράφοροι καὶ ἀνόητοι ἀνέτρεψαν τὰ πάντα· καὶ ἡ κατάργησις τῆς γερουσίας ἠῤῥησε τὰς δυσκολίας εἰς τὸν συμβιβασμόν· ἀλλ' ἴσως ἢ τῶν στρατιωτικῶν ἔνωσις ἐπιφέρει κοινὴν ἔνωσιν».

Δ'. — ΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 26. 8. 1832 ἐξ Αἰγίνης : «Ὁ πρὸ πολλοῦ προσδοκώμενος ταχυδρόμος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἔφθασεν εἰς Ναύπλιον τὴν 17^{ην} τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς καὶ τὴν 23^{ην} ἐσπέρας ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου μας. Ἐφερε γράμματα πρὸς τοὺς ἀντιπρόσβεις, πρὸς τὴν διοικ. ἐπιτροπὴν, πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γραμματέα καὶ πρὸς τὴν βρωμογερουσίαν, δι' ὧν ἀναγγέλλει ὁ πατὴρ τὴν ἐπὶ τὸν ἑλλ. θρόνον ἀναγόρευσιν τοῦ υἱοῦ καὶ τὴν ταχεῖαν ἔλευσιν ἐπιτροπῆς τόπον ἐχούσης τοῦ βασιλέως. Τὰ εἰς μετακόμισιν αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς συμμαχικὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ ἐπιτροπὴ φθάνει καὶ τότε κυρίως θέλουν παύσει καὶ τὰ δεινὰ μας ἀληθῶς. Διωρίσθησαν παρὰ τῆς διοικ. ἐπιτροπῆς ὁ Μιαούλης, ὁ Βότσαρης καὶ ὁ λεγόμενος Γενναῖος Κολοκοτρώνης εἰς τὸ νὰ ὑπάγωσιν εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀντιβασιλείας καὶ ἀνεχώρησαν ἐπὶ τῶν συμμαχικῶν πλοίων. Οἱ στρατιωτικοὶ ἤθελον νὰ πέμψωσι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ 3 μέλη νὰ γενῶσιν ἑννέα. Ἄλλ' ὡς κατήντησαν οἱ στρατιωτικοὶ μας, τίς δίδει πλέον ἀκρόασιν εἰς τὰ ζητήματά των; Ποτὲ δὲν ἐπολιτεύθη τὸ στρατιωτικόν μας τόσον κακοήθως, ὅσον ἐφέτος· ἀλλ' οὔτε οἱ πολιτικοὶ μας ἐφάνησαν ἄλλοτε τόσον κακοήθεις ὅσον ἐφέτος καὶ ἡμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἂν

αὐτοὶ ἐπολιτεύοντο ὡς ἄνθρωποι καὶ ὄχι ὡς ἄγρια θηρία, ἐσυστέλλετο ὅπως οὖν καὶ ἡ ἐκ φύσεως καὶ ἕξεως κακοήθεια τοῦ στρατιωτικοῦ».

Ε΄. — Η ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΓΑΛΛΩΝ ΡΗΕΙΣ ΕΝ ΑΡΓΕΙ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 15.1. 1833 ἐξ Αἰγίνης: «Ἐμαθες καὶ τὸν εἰς Ἄργος μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Γάλλων πόλεμον, καθ' ὃν ἐφονεύθησαν ἱκανοί. Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ συντροφία δὲν ἐδέχθησαν τοὺς Γάλλους εἰς τὴν Τριπολιτσάν, ἐρχομένους εἰς Ἄργος ἐκ Μεθώνης, καὶ φθάσαντας εἰς Ἄργος ἐκτύπησαν οἱ ἐκεῖ συνηγμένοι λησταί. Τὸ σχέδιον ἦτο πονηρόν, δηλ. νὰ πιάσωσιν οἱ Κολοκοτρωνικοὶ τὸ Ἄργος καὶ τοὺς Μύλους, νὰ μὴ δεχθῶσι τοὺς Γάλλους, νὰ ἐβγάλωσι καὶ τὴν βρωμογερουσίαν εἰς Πέτσας, καὶ ν' ἀποκηρύξωσι τὴν διοικητικὴν καὶ νὰ δεχθῶσι αὐτοὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἀντιβασιλείαν· ἀλλ' ἀπέτυχον πάλιν καὶ τώρα θέλουν κακοπάθει, διότι ἐκτύπησαν Γάλλους».

Γ'. — Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

1. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 13.6. 1833 ἐξ Αἰγίνης: «Καθ' ἣν ὥραν ἀνεχώρουν ἐκ Ναυπλίου, τὴν 8^{ην} ἐσπέρας, ὑπήγον εἰς ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Μαυροκορδάτου· εὔρον τὴν σύζυγόν του, παρ' ἧς ἔμαθον ὅτι ἐξεδόθη τὸ περὶ Ἀθηνῶν διάταγμα».

2. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 20.6. 1833 ἐκ Ναυπλίου: «Καμμία ἀπόφασις δὲν ἔγινεν ἀκόμη περὶ μητροπόλεως, ἀλλ' οὐδὲ περὶ προσωρινῆς διαμονῆς ἄλλης παρὰ τὸ Ναύπλιον· τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἐμπερδευμένον διὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἴσθμοῦ δηλοποιηθεῖσαν ὄχι εὐκαταφρόνητον γνώμην, διὰ τὰς παρὰ τῶν Ναυπλιωτῶν γενομένας σημαντικὰς προτάσεις καὶ διὰ τὴν εἰσέτι μὴ δειχθεῖσαν προθυμίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ τελευταῖον λυπεῖ ὄλους τοὺς φίλους τῶν Ἀθηνῶν, διότι θεωροῦν τὴν ἀπὸ μέρους αὐτῶν θυσίαν μικρὰν καὶ τὰ μέλλοντα κέρδη μεγάλα. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι ὁ κύριος Σχινᾶς ἔκαμιν ἕως τώρα προτάσεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, καθ' ἃς εἶχεν ὀδηγίας καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐδειξάν ὄλην τὴν προθυμίαν εἰς τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν».

3. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 26.6. 1833 ἐξ Αἰγίνης: Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Φαρμακίδης διηγεῖται ὅτι ὁ βασιλεὺς Ὀθων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του μετέβησαν τὴν 25^{ην} Ἰουνίου 1833 τὸ πρῶτ' εἰς Αἶγινα, ὅπου «ἐπεσκέφθησαν τὸν ναὸν τῆς Αἰγίνης καὶ μετὰ τὸ μεσημέριον ἀνεχώρησαν· προχθὲς δὲ περὶ τὸ δειλινὸν ἐφθασαν ἐδῶ ἐκ Ναυπλίου διὰ τῆς Ἐπιδαύρου ὁ πρόεδρος τῆς ἀντιβασιλείας καὶ ὁ Μάουρερ. Ὁμιλήσαμεν πολὺ περὶ Ἀθηνῶν· τοῖς εἶπον ὅτι τὸν Σεπτέμβριον ἠμποροῦν νὰ μετοικήσωσιν εἰς Ἀθήνας, διότι ἕως τότε κτίζονται καὶ ἄλλαι οἰκίαι καὶ ἐχάρησαν εἰς τοῦτο. Ὡστε ἀμέσως ἔγραψαν πρὸς τὸν κύριον Κλεάνθη, προσκαλοῦντες τὸν εἰς Ναύπλιον, φέροντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ σχέδιον. Τοῖς εἶπον ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχθησαν καὶ τὸ ἄλλο πρόβλημα τῆς κυβερνήσεως ἐν ᾧ ἡμην εἰς Ἀθήνας καὶ εὐχαριστήθησαν καὶ κατὰ τοῦτο· ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἔλαβαν τὴν ἀναφορὰν τῶν Ἀθηναίων περὶ τούτου. Τοῖς εἶπον προσέτι ὅτι δύο ἢ τρεῖς ραδιοῦργοι Ναπαῖοι

άντενεργούν καὶ ἔμελλον νὰ κάμωσιν ἀναφορὰν ἐναντίον τῶν κοινῶς παραδεδεγμένων, ἀλλ' ἄς μὴ δώσωσι καμμίαν ἀκρόασιν· περὶ τούτου εἶχον γράψει καὶ πρὸς τὸν Ψύλλαν. «Ὡστε καθ' ὅσον κρέμαται ἐξ ἡμῶν, εὐρῶν ἐπιτηδεῖαν εὐκαιρίαν, ἔκαμον πάλιν τὸ χρέος μου ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὴν ἀντιβασιλείαν καὶ νομίζω ὅτι ἐνήργησα ἰκανόν. . . . Ἄν ὁ κύριος Κλεάνθης περάσῃ ἀπ' ἐδῶ, θέλω τῷ εἰπῆ ὅσα ὠμίλησα καὶ ὅσα ἤκουσα πρὸς ὁδηγίαν του».

4. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 31.7. 1833 ἐκ Ναυπλίου: «Λυποῦμαι παραπολὺ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἀποφασίζουσι τι κατὰ τὰς παρὰ τῆς κυβερνήσεως γενομένας προτάσεις. Ἴσως ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν γραμματεὺς διορθώσῃ τὰ πράγματα. Ἄν ἤτό τι ἀποφασισμένον ἴσως ἐγένετο ταχύτερον ἢ μετὰθεσις, διότι ἤθελον κτισθῆ ἔν τῷ μεταξὺ οἰκίαι τῶρα καὶ ἂν αἱ προτάσεις γενῶσι δεκταί, ἀμφιβάλλω ὅτι ἤμπορεῖ ἡ Κυβέρνησις νὰ μετατεθῆ ἐντεῦθεν τὸν ἐρχόμενον Ἰανουάριον. Ἴσως μεταβῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ μέλη τῆς ἀντιβασιλείας εἰς Ἄργος· γίνεται σκέψις περὶ τούτου· καὶ ἂν κατορθωθῆ, δὲν ἤξεύρω τί ἤμπορεῖ νὰ προκύψῃ κατόπιν ἐκ τούτου».

5. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 10.8. 1833 ἐκ Ναυπλίου: «Ὁ κ. Ψύλλας ἐφθασεν ἐδῶ προχθές. . . . Ὁ Ψύλλας θεωρεῖ τ' ἀθηναϊκὰ πράγματα τελειωμένα, καὶ ἐγὼ τὰ θεωρῶ ἀτελείωτα καὶ λυποῦμαι διὰ τοῦτο, καὶ λυποῦμαι τόσῳ περισσότερον, ὅσῳ περισσότερον βλέπω τὸν πρῶτον ὑπὲρ Ἀθηναίων ζῆλον τῶν κυρίων ὅχι μειούμενον ἀλλὰ σβυόμενον καὶ ψυχρότης μεγάλη κυριεύει. Αἱ δευτέραι παρατηρήσεις τῶν Ἀθηναίων εἶναι ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ γενῶσιν ἐξ ἀρχῆς· γινόμεναι τῶρα δίδουν ὑποψίας ἀντενεργείας. Φοβοῦμαι παραπολὺ ἀποτυχίαν ἐξ ὧν ἀκούω, καὶ ἡ Κυβέρνησις ἤμπορεῖ νὰ μείνῃ ἐδῶ δύο ἔτη, καὶ ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν ἄς ὑπάγῃ ὅπου εὐαρεστεῖται, καὶ αὐτὸς δὲν ἔχει τόσον ζῆλον, ὡς λέγεται, ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, ὅσον ὑπὲρ τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἄλλ' ἂν τῶρα ἤρχετο εἰς Ἀθήνας, δυσκόλως μετέβαινεν ἔπειτα ἀλλαχοῦ. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ εὐχομαι νὰ ἐξομαλυνθῶσιν ὅλαι αἱ δυσκολίαι καὶ ἀποφασίση τέλος ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν εἰς Ἀθήνας μετάβασίν της».

6. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 24.8. 1833 ἐκ Ναυπλίου: «Ἡ πολυθρύλλητος ἀναφορὰ τῶν Ἀθηναίων ὅλον ἐρχεται καὶ ἀκόμη δὲν φαίνεται. Ὁ κύριος Ρῶκος ἔλαβεν ἀντίγραφον αὐτῆς. Διατὶ δὲν ἐρχεται, ἀφοῦ ὑπεγράφη; ἀλλὰ προλαμβάνω νὰ εἶπω ὅτι ἂν τι ἀφίνηται ἀόριστον ἢ μὴ ὀριστικῶς ἀποφασισμένον, ἤμποροῦν πάλιν νὰ ἀπαντηθῶσι δυσκολίαι. Ἐν τοσοῦτῳ αἱ γινῶμαι εἶναι διηρημένα, αἱ μὲν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, αἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ Ναυπλίου, αἱ γινῶμαι δηλ. τῶν ἰσχυρῶν· ἴσως ὑπερισχύσωσιν αἱ ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ ὅσῳ ταχύτερον γενῆ ἢ ἐντεῦθεν μετὰβασις εἰς Ἀθήνας, τόσῳ καλῆτερον, καὶ εἰς τοῦτο συντρέχω τὸ κατὰ δύναμιν».

7. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 31.8. 1833 ἐκ Ναυπλίου: «Τὰ περὶ Ἀθηναίων ἀκόμη ἀτελείωτα· ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι ὀγλήγορα τελειῶνουν».

8. Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 3.10. 1834 ἐκ Ναυπλίου: «Ἀπὸ πέρυσιν ἀκόμη ὅσοι ἠθέλαμεν τὴν εἰς Ἀθήνας μετὰβασιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐδεικνύομεν ὅλας τὰς εὐκολίας καὶ ὅστις ἐπρότεινε τὸν λόγον ἐναντίον ἐνομιζέτο ἐχθρός. Ἴδου τὼρ ἀπεφασίσθη ἡ μετὰβασις, καὶ οἰκίαι δὲν ὑπάρχουν καὶ αἱ δυσαρέσκειαὶ ἤρχισαν. Ἐκτὸς τῆς ἐλλείψεως οἰκιῶν λέγεται προσέτι καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι (εἴτε αὐτόχθονες εἴτε καὶ πάροικοι) δὲν στέργουν εἰς τὰς περὶ τοῦ ἐνοικίου συμφωνίας καὶ δὲν θέλουν νὰ δώσωσι τὰς οἰκίας των. Ἄν τῷ ὄντι ἀληθεύει καὶ τοῦτο, εἶναι κακόν, διότι συντείνει εἰς περισσοτέραν δυσαρέσκειαν... Τὸ σχέδιον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων εἶχε σταλθῆ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν γραμματεῖαν, ὡς ἔμαθον· ἀλλ' ὁ γραμματεὺς, ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, δὲν ἔχει τόσην πολλὴν διάθεσιν εἰς τὸ ν' ἀφήσῃ τὴν φωλεὰν τῆς ραδιουργίας καὶ κακουργίας— τὴν Ναυπλίαν — ἐμπόδισε τὴν ἀποστολὴν του, καὶ ὅτε αὐτὸ ἐστάλθη, ὁ βασιλεὺς, νομίζω, ἦτον ἀναχωρημένος. Ἴδου καὶ ἐντεῦθεν ἄλλαι ἀντενέργειαὶ εἰς τὴν μετὰβασιν».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΧΗΜΕΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ. — Ἐξέτασις ἐγχωρίων αὐθεντικῶν δειγμάτων βουτύρου ἐκ γάλακτος προβάτων καὶ αἰγῶν*, ὑπὸ Θεοδώρου Γ. Σταθοπούλου. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Α. Χ. Βουρνάζου.

Ἡ χημικὴ σύστασις τοῦ ἀγνοῦ βουτύρου, ὡς εἶναι γνωστόν, δὲν εἶναι σταθερά, καθότι ἐξαρτᾶται ὄχι μόνον ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ ζῴου ἐξ οὗ προέρχεται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διατροφῆς τοῦ ζῴου, τοῦ εἴδους τῆς νομῆς, τῆς ἐποχῆς τῆς κατασκευῆς τοῦ βουτύρου, τῆς περιοχῆς ἐν ἣ διατιθᾶται, τοῦ χρόνου τοῦ τοκετοῦ, τῆς γαλουχίσεως καὶ ἄλλων ἔτι αἰτίων. Συνεπῶς αἱ σταθεραὶ τοῦ βουτύρου, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνάρτησις τῆς χημικῆς αὐτοῦ συστάσεως, ποικίλλουσιν ἀναλόγως πρὸς τὰ αἴτια ταῦτα. Παρ' ἡμῖν ἡ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1926 συσταθεῖσα εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς καθορισμὸν τῶν σταθερῶν τῶν ἐγχωρίων βουτύρων, εἶχε προτείνει, ὅπως προσωρινῶς ἰσχύσωσιν οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοί: Reichert-Meissl 26, σαπωνοποιήσεως 227, Polenske 3 καὶ βουτυροδιαθλασιμέτρου ἐν θερμ. 40°, 41-44.

Ἐκρίναμεν εὐλογον, διὰ μίαν λεπτομερεῆ ἐξέτασιν, ὅπως παρασκευασθῶσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἡμῶν ἐπίβλεψιν δείγματα βουτύρου ἐκ γάλακτος προβάτων καὶ αἰγῶν, πρὸς τοῦτο δ' ἐξελέξαμεν τὴν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ναυπλίου περιφέρειαν, ἐν ἣ μετέβημεν τὸν παρελθόντα Ἰούνιον.

Ἡ ἀπ' εὐθείας ἐκ γάλακτος προβάτων καὶ αἰγῶν παρασκευὴ τοῦ βουτύρου ἐγένετο εἴτε δι' ἀποδώσεως τοῦ γάλακτος ἐν ξυλίνῳ κἀδῷ εἴτε διὰ χειροκινήτου κεντροφύγος συσκευῆς τοῦ

* I. H. G. STATHOPOULOS. — Étude d'échantillons authentiques de beurre de brebis et de chèvre préparé en Grèce.